

Doğu Afrika'daki Ekonomik Gelişim ve Kalkınma Yardımları: Kenya Örneği

Afrika'nın Tarihi

953 milyonluk bir nüfusa sahip olan ve elli dört ülkeyi bünyesinde barındıran Afrika'nın son iki yıldaki ortalama ekonomik büyüme oranı %5 olarak kaydedilmiştir. Afrikalılar yalnızca ülke sınırları ile bölünmekle kalmamışlar, aynı zamanda etnik kimlikler, sınıf farklılıkları, kentsel ve kırsal deneyimler, coğrafik engeller ve geniş mesafelerle de bölünmüşlerdir. Afrika'nın sömürgeci paylaşımı, bölge halklarının ne Avrupa ile doğrudan temasta oldukları birer tarihleri olduğuna ne de kendilerine ait bir kalkınma modeli bulunduğu dair tartışmalara dayanarak 1830 yılında başlamıştır. Sonuç olarak bu kıta "büyümüş çocukların" kıtası olarak adlandırılmıştır.

Yüzlerce yıl önce Afrikalılar, beyaz insanlarla iletişim kurduklarına dair kanıtlar ararlarken; Afrikalı dâhilerin, bilim ve teknoloji ile ilgili alanlardaki bilgileri oldukça gelişmiş, hatta bazı örneklerden anlaşılacağı üzere Batının dahi bu düzeye ulaşamadığı görülmüştür. Metalürji, astronomi, astroloji, matematik, ziraat, denizcilik, tıp, yazarlık, mimari ve mühendislik alanlarında önemli gelişmeler sağlanmıştır. Örneğin dünya üzerindeki ilk okuma ve yazma yöntemlerinden birisi olan resimli eski Mısır yazıları, Afrikalılar tarafından M.Ö. 3000 yılında icat edilmiştir. Bu eski değerler, büyük Afrikalı uygarlıkların yaklaşık olarak üç bin yıllık varlığı sırasındaki canlı ve samimi resimlerini yansıtmaktadır. Hıristiyanlığın ortaya çıkmasından evvel, Mısır'ın güneyindeki eski Meroe şehrinde yer alan Kuşit uygarlığına ait kendine ait beş yüzyıllık el yazısı bulunmaktadır. Etiyopya'nın komşu ülkelerinde, Ge'ez, eski Axum klasik dilleri, M.S. 4. yüzyılda yazılı olarak ifade edilmeye başlamıştır.

Afrika'daki etkileşime ilişkin üç ana model saptanabilir. Bunlardan ilkinde göre, bölgesel düzeyde kapsamlı bir etkileşimin varlığından söz etmek mümkündür. Aynı etnik veya dil grubuna dâhil olanlar ya da bir grup ve onun yakın komşuları. İkinci model, bölgeler arası ilişkilerin varlığıdır. Sahra ötesi ticaret, Birleşmiş Batı ve Kuzey Afrika için önemli bir örnektir. Nyamwezi'nin bölgelerarası ticareti, Doğu Afrika'nın iç kısımları ve deniz kıyısı bağlantısıyla sağlanmıştır. Üçüncü olarak İslam'ın yayılmasını kolaylaştıran Araplarla, 15. yüzyıldan sonra ise Avrupalılarla karşılıklı ilişkilerin tesis edilmesidir. Diller, dinler,

beceriler, fikirler ve doğrular, bu bağlantıların sonucunda yayılmıştır. Bu üç örnek Afrikalıları bir araya getirecek ve kıtanın dış dünya ile bağlantısını sağlayacaktır.

Ticaret

Afrika'da ticaretin yok etme ve geliştirme yeteneğinin bulunduğu ispatlanmıştır. Milyonlarca Afrikalının Avrupa'ya ve Amerika'ya göçü sırasında köle ticareti nedeniyle Doğu ve Batı Afrika'da çoğu toplum yok olmuştur. Fildişi, pırlanta ve altın arayışları; çevreyi, kabileleri ve ekonomik yapıyı altüst etmiştir. Gelişmiş ölkelerin aşılamiş oldukları merkantilist stratejiler, Afrika'nın bölünmesinin ve serbest ticaretin etkilerinin bugüne kadar ölkeyi usandıran sınırları yaratmakta esinlenmişlerdir. Afrikalılar, halen 40 yıllık kayıtsız şartsız ekonomik kalkınma araştırmalarında sömürgecilikten kalan kurumlarla savaşılmaktadırlar, küçük bir ilerleme ile yüksek oranda üretim ve tüketim kazanımı sağlandı.

Eğer varlıklı ölkeler kendi pazarlarını zamanında Az Gelişmiş Ölkelere (LDC) açmış olsalardı, artan ihracat fırsatları söz konusu ölkeler için tahmini olarak 700 milyar dolar düzeyinde ek ticaret üretecekti. Bugünkü borç değeri 4,4 milyar dolar, toplam borç hizmeti tutarı %15,4'i (mal ve hizmet ihracatının yüzdeliği) ve kısa vadeli ödenmemiş borçlar 695,1 milyon dolardır. Diğer yandan kişi başına düşen dış yardım 14,7 dolardır. Afrika için artan ticaret fırsatlarının daha kazançlı bir şekilde dönüştürülebilmesi mümkündür.

Afrika, 1990'lı yılların ikinci yarısında muntazam bir büyüme oranına sahip olmuştur. Nispeten, son beş yıl boyunca kaydedilen yüksek büyüme oranı, Afrika'nın ekonomisinin iyileştirilmesi konusunda istikrarlı olan süreci pekiştirmiştir. Bu gelişim, ürünlerin petrol dâhil, yüksek fiyatları nedeniyle ve küresel taleplerdeki güçlü gelişmelerle desteklenmiştir. Ayrıca iyi bir makro ekonomik yönetim, tarımda daha iyi bir performans, birçok ölkede siyasi durumun gelişmesi ve borçların azaltılması konusunda bağış desteğinin artırılması, bu pozitif sonuca katkıda bulunmuştur. Ancak maalesef büyüme, istihdam yaratılmasını ve yoksulluğun azaltılmasını sağlayamamıştır.

Afrika'daki Bölgelerinin Ortalama Ekonomik Büyüme Oranları (%)

Bölgeler	1996–2000	2003	2004	2005	2006
Orta Afrika	3.9	5.0	14.4	4.1	5.5
Doğu Afrika	4.1	2.3	6.8	5.2	5.1
Kuzey Afrika	4.3	5.1	4.6	4.8	5.2
Güney Afrika	3.1	2.6	4.0	4.6	5.2
Batı Afrika	3.6	7.0	3.4	4.9	4.8
Toplam	3.8	4.4	5.1	4.7	5.2

Kaynak:

http://www.oecdobserver.org/news/fullstory.php/aid/1618/Africa%92s_economy:_Aid_and_growth_.html

Henüz İşlenmemiş Kaynaklar

Afrika'nın işlenmemiş zengin madenleri bir hayli fazladır. Kıta, hidroelektrik gücü arzında dünya potansiyelinin %40'ını, elmas ve kromunun büyük bölümünü; komünist olmayan ülkelerde uranyumun %30'unu, altınının %50'sini, kobaltın %90'ını, fosfatın %50'sini, platinin %40'ını, kömürün %7,5'ini, bilinen petrol rezervlerinin %8'ini, doğalgazın %12'sini, demir cevherinin %3'ünü, milyonlarca hektar işlenmemiş tarım arazisini bünyesinde bulundurmaktadır. Bu tür bir bolluğa ve çeşitliliğe sahip başka bir kıta yoktur. Örneğin Angola'daki elmas kaynakları, dünya elmas rezervlerinin tahmini %11'ine karşılık gelmektedir. Ayrıca bu bölgedeki elmaslar fevkalade değerli olmakla birlikte, kıratının ortalama fiyatı yaklaşık 140 dolardır ve bazı sunumlarla birlikte bu fiyat 350 dolara kadar yükselebilmektedir. İkinci kalitede olan Namibya'nın elması ise Avustralya'nın elmasından 12 kat daha değerlidir.

Afrika aynı zamanda, dünya manganez kaynaklarının %64'üne, bakırın %13'üne, boksit, nikel ve kurşun kaynaklarının da büyük bölümüne sahiptir. Afrika, ABD ve Rusya haricinde dünya piyasalarındaki kakao ihtiyacının %70'ine, kahvenin %60'ına, hurma yağının %50'sine ve toplam petrol ticaretinin %20'sine cevap vermektedir. Bunların yanı sıra Afrika'nın turizm potansiyeli de oldukça iyidir. Eşsiz vahşi hayatı, doğal güzelliği ve dokunulmamış ekolojisi,

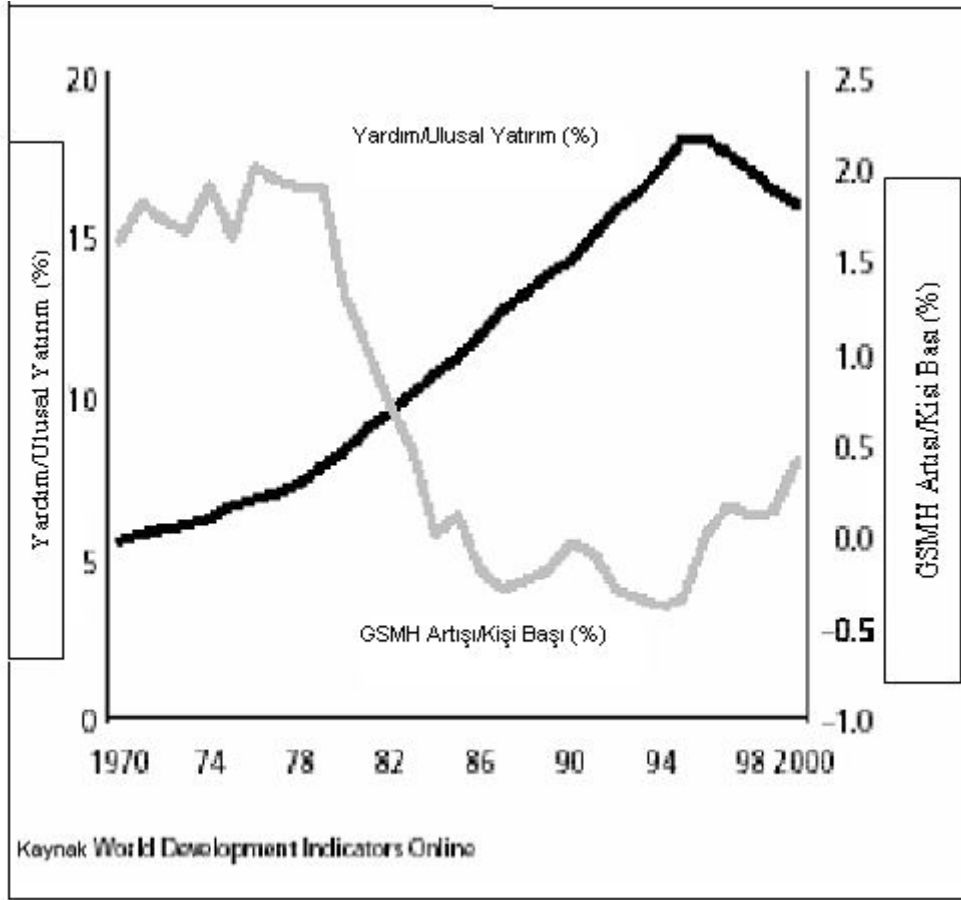
Afrika'nın tarım ve maden alanlarındaki zenginliğinin ardından üçüncü önemli doğal kaynağını oluşturmaktadır.

Yardım

Soğuk Savaş döneminde stratejik bir araç olarak ortaya çıkan Afrika'ya yardım anlayışının ardında bölgenin, gelişmiş ülkelerin endüstrisinden destek almasını sağlamaya yönelik çabalar temelinde kıta ülkeleri üzerinde hâkimiyet ve etki sağlamak yatmakta idi. Yardımların amacı, fakir uluslardan zengin ülkelere büyük çapta göçlerin engellenmesi olmuştur. Afrikalılara kendi gelişmiş endüstrilerini kurmalarına izin vermeden, sömürge dönemi sınırlarına destek olunuyordu ve gelişmiş ülkelerin ekonomik organizasyon tarzları sübvansede ediliyordu. Bu durum, özel sektöre yönelik teşebbüslerin, siyasal olarak idare edilen özel sektörler neden olmaları ihtimalini zayıflatıyordu. Bundan dolayı Afrika'daki iktidarda bir değişiklik söz konusu olduğunda, özel sektörde de önemli değişiklikler görülmektedir. Afrika yardım endüstrisinden uzun vadede yeteri kadar yararlanamamaktadır. Buna karşın, maden endüstrisi, bankalar, denetim kuruluşları, yabancı müteahhitlik şirketleri ve danışmanlar yardımlardan faydalanmaktadırlar. Mantığa aykırı olarak, Afrika'nın anavatanında bulunmuş çözüm önerilerinin gelişimine yardımcı olmak, yardım endüstrisinin ilgi alanına girmemekte, çünkü bunlar Afrika'nın sorunlarını beslemektedirler.

Yardım akışlarındaki seyre bakıldığında Dünya Bankası'na göre, 1980 yılında Sahra altı Afrika'nın, kıtanın GSMH' sine oranı %3,4 olurken, 1995 yılında söz konusu oran %16,3'e yükselmiştir. Bu yardımlardan sağlanan akış, ana hükümet programlarına yatırılmış ve bunların çoğu idari kalkınma için ayrılmıştır. Sahra altı'nın dünya ticaretindeki payı bu süre zarfında, ihracat mallarında %3,1'den, %1,2'ye düşmüştür. Vaat edilen yardımlara olan bağımlılık, Afrika'nın Dünya Ticaret Örgütü'nde bütün ülkelere ticaret için fırsatların sunulmasıyla azaltılabilir. Ticaret fırsatlarının yetersiz olması, düşük verimliliğin yanı sıra yardımlara olan bağımlılığın artmasına neden olmakta ve halkın, ihtiyaçlarını karşılaması adına para kazanmak için yeterince girişimci olmasını daha da zorlaştırmaktadır. Batılı ülkeler tarafından Afrika'ya yapılan 568 milyar dolarlık teşvike karşın, kıtanın ekonomik gelişme açısından yeterli düzeyde rekabetçi olması sağlanamamıştır. Alt kısımda yer alan grafik, bölgeye yönelik yardımlar ile kalkınma ilişkisini göstermektedir. Söz konusu grafik, yardımlardaki artışın, Sahra altı Afrika'daki ekonomik kalkınmayı kolaylaştırmadığını açıkça gözler önüne sermektedir.

Sahra Altı Afrika'daki Yardım ve Gelişme Oranları (10 yıllık ortalama hareketlenme)

Doğu Afrika

Doğu Afrika bölgesi, bütünleşmiş bir piyasa tarafından tanımlanan yeni bir düzen kurmaya yönelik Afrika araştırmasının önemli çalışması sunmaktadır. Kenya, Uganda ve Tanzania arasında 30 Kasım 1999'da Doğu Afrika Topluluğu'nu kuran bir antlaşma imzalanmıştır. Doğu Afrika Ortak Pazarı, Doğu Afrika Para Birliği ve Doğu Afrika Siyasal Federasyonu'nun oluşturulması amacı ile bir takım protokoller imzalanmıştır.

Ruanda'nın ve Burundi'nin 30 Kasım 2006'da Topluluğa katılımlarının ardından piyasada daha uzun bir mesafe kat edilmiştir. Doğu Afrika Topluluğu 120 milyonluk nüfusu ile Afrika'nın toplam nüfusunun tahmini olarak %13'ünü kapsamaktadır. Nüfusun yaklaşık olarak %50'sini 15 yaş altı oluşturmaktadır. Doğu Afrika hükümetleri her yıl kendi bütçelerini %28 ile %50 arasında finanse eden bağışlara güvenmektedirler. Kenya toplam

harcamalarının %82'sini ve milli vergi gelirinden tekrarlanan harcamalarının %97'sini finanse edebilmektedir; Uganda toplam harcamalarının %51'ini, Ruanda %56'sını finanse ederken, Tanzania ise toplam harcamalarının yaklaşık üçte ikisini finanse edebilmektedir.

Doğu Afrika bölgesinin 2001–2004 yılları arasında kesintisiz olarak yapılan dış yardımlar 13,7 milyar dolar olmuştur. Bu yardımların %46'sını (6.25 milyar dolar) Tanzania, %28'sini (3.82 milyar dolar) Uganda, %15'ini (2.10 milyar dolar) Kenya ve %11'ini (1.53 milyar dolar) Ruanda almıştır. Kenya bölgenin en geniş ticari merkezi olmakla birlikte, 2003 yılında bölgenin toplam ihracatının %60'ını, ithalatının ise %53'ünü gerçekleştirmiştir. Yine 2003 yılında Tanzania'nın her iki kalemdeki payı %25, Uganda'nın ihracat payı %14, ithalat payı %19, Ruanda'nın ihracata katkısı %2, ithalata katkısı ise %4 olmuştur.

Doğu Afrika ülkelerinin üretim alanındaki kalemlerine bakıldığında seracılık, çay, kahve, balık, pamuk, altın, coltan*, kalay ve soda bu kategoride yer almaktadır. Uganda, Tanzania ve Kenya ümit vadeden göstergelerle birlikte aktif olarak Uganda ve Tanzania'da petrol madeni aramaya koyulmuşlardır.

Genel hatlarıyla, Doğu Afrikalı ülkeler son altı yılda kıtanın diğer bölgelerindeki benzer ülkeler gibi ekonomik büyümeler yaşamışlardır. Aşağıdaki tablo, Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla (GSYİH) oranları düşük olan Tanzania, Ruanda ve Uganda'daki keskin büyümeyi gözler önüne sermektedir. Kenya'nın diğer ülkelere kıyasla daha az gelişme kaydetmesinin nedeni bu ülkenin zaten Doğu Afrika ekonomisinde gayet iyi bir performansa sahip olmasıdır.

Doğu Afrika Ülkeleri'nin Ortalama Ekonomik Büyüme Oranları (%)

Ülke	2000–2004	2005	2006
Ruanda	5.2	5.2	Bilinmiyor
Kenya	1.6	4.3	5.8
Tanzania	5.9	6.7	7.2 (Tahmini)
Uganda	5.9	5.8	6.6 (Tahmini)

* Bilgisayar ve cep telefonu çiplerinin yapımında kullanılan siyah madde.(çevirmenin notu)

Doğu Afrika ülkelerinin ekonomilerindeki bağımsızlık göstergelerine bakıldığında, söz konusu ülkelerin genel olarak dışa bağımlı oldukları görülmektedir. Bu alandaki göstergelere bakıldığında yüksek oranlarda yapılan gereksiz harcamaların, ekonomik başarının önünde ciddi bir engel olarak durduğu görülmektedir. Ekonomik Bağımsızlık “kişisel mülkiyeti” gerektirmektedir, çünkü bu tip mülkiyet, insanların zamanlarını ve becerilerini nasıl kullanacaklarına dair doğru bireysel seçim ve karar verme yetkisi sağlamaktadır. Fraser Kurumu’nun göstergelerine göre, en iyi performansı gösteren ülkelerin (bağımsız olanlar) skoru 10, en az performansı gösterenlerin skoru ise 0’dır.

Doğu Afrika Birliği Üyelerinin Ekonomik Bağımsızlık Göstergeleri

Ülke	Yıl							
	1985	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Burundi	4.7	4.7	4.7	5.1	5.3	5.2	4.6	4.7
Raunda	-	5.3	4.3	5.1	5.2	5.4	5.1	4.8
Kenya	5.5	5.4	5.8	6.5	6.6	6.4	6.5	6.3
Tanzanya	4.0	4.0	4.9	5.8	6.3	6.3	6.3	6.4
Uganda	2.9	2.9	5.1	6.6	6.6	6.4	6.4	6.4

Kaynak: Dünyanın Ekonomik Bağımsızlığı 2006 Fraser Kurumunun Yıllık Raporu

Doğu Afrika ülkeleri, Tanzanya, Kenya ve Uganda’nın önceki sıralamalardaki düzeyleri 6’nın altında iken, son dönemde istikrarlı bir gelişim göstermektedir. Ruanda ve Burundi ise halen söz konusu ortalamanın altındadırlar.

Kenya

Kişi başına düşen GSMH, Kenya’ya yapılan yardımlarla birlikte 1970’lerde 15 dolar iken, 1990’lı yıllarda 50 dolara kadar yükselmiştir. 1990’ların başında, Kenya’nın Brüt Milli Gelirinin %14’ünü, devlet harcamalarının tahmini %50’sini bu yardımlar oluşturuyordu.

Kenya kendi Gayri Safi Yurtiçi Hâsılası’nın (GSYH) %20’sini vergi yoluyla tahsil etmiştir. Bu oran; Tanzanya, Uganda ve Ruanda’nın GSYH’lerinde ise %11 ile %13 arasında gerçekleşmiştir. 35 milyonluk nüfusu ve Sahra altı standartları tarafından değişmiş ekonomisi

ile birlikte Kenya, Doğu Afrika'daki ana ekonomik güç merkezidir ve GSYH' sinin %59'u hizmet, %25'i ise tarım sektörüne aktarılmaktadır.

Kenya'nın ortalama kişi başına düşen gelir artışı 1964–70 yılları arasında %2,8 olmuştur. Kenya'nın tarımsal üretimi yıllık %4,7 oranında artarken, GSYH'si yıllık ortalamada 1963–1973 yılları arasında %6,6 artmıştır. Fakat 1974 ile 1990 yılları arasında Kenya'nın ekonomik performansında düşüş gözlenmiştir. Ekonomik alandaki yetersiz politikalar, örneğin ithal ikamesindeki artışa petrol fiyatlarındaki artışın da eklenmesi, birleşmesi, ülkenin sanayi sektörünün rekabet gücünü olumsuz etkilemiştir. Ayrıca enflasyon 1980'de yükselmiş ve 1990'ların başından 1993'ün ikinci çeyreğine kadar % 101 oranında ciddi bir artış göstermiştir.

Uluslararası Para Fonu (IMF) Göstergelerine Göre Kenya'nın GSYH Trendinin Tahmini Piyasa Değeri

Yıl	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	Amerikan Doları Değişimi
1980	74,940	7.42 Şilini
1985	143,715	16.43 Şilini
1990	278,502	22.86 Şilini
1995	614,267	51.42 Şilini
2000	967,838	78.58 Şilini
2005	1.449.408	75.55 Şilini

Kaynak: http://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_Kenya

Kenya'nın GSYH'si 1980 yılında 75 milyon Kenya Şilini olarak gerçekleşirken, 2005 yılında 1,4 milyar Kenya Şilini olmuş ve muazzam bir artış göstermiştir. Fakat Kenya şilininin yükseliş gücü, büyümede gerçek bir değişim olup olmadığını sorgulamaktadır. Yardımların Kenya'nın farz edilen gelişimi üzerindeki rolü nedir?

1970–1996 yılları arasında yaklaşık 16 milyar dolar tutarında yardım alan Kenya'nın ekonomisinde, söz konusu yardımlar önemli bir katkı sağlamıştır. Geçmiş 20 yıllık süreçte, çok taraflı ve iki taraflı kaynaklar bir hayli fazla olmakla birlikte giderek artış göstermiştir.

Resmi Kalkınma Yardımlarının 1970'lerdeki ortalaması yıllık 205 milyon dolar, 1980'lerde 630 milyon dolar olurken, 1990'lı yılların ortalaması ise 1 milyar doların üzerine çıkmıştır.

İki taraflı bağış yapanlar, 1960'larda ve 1970'lerdeki finansmanın anahtar kaynağı olmuşlardır. Almanya, Hollanda, Japonya ve diğerleri kendi yardımlarını önemli oranda arttırdıkları sırada, 1980'lere kadar İngiltere, Kenya'nın önemli yardım kaynağı olurken, Japonya da Kenya'ya yardım eden ikinci önemli ülke konumuna gelmiştir. 1980'lerden bu yana çok taraflı kaynaklar etkisini daha da arttırmıştır. Günümüz itibariyle Dünya Bankası, IMF, Avrupa Birliği ile Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), diğerlerinin yanına önemli bağışçılar olarak eklenmiştir.

Bu yıl Kenya Merkez Bankası %5,8'lik bir büyüme oranı açıkladığında, çoğu medya eleştirmencisi büyüme "siyasi" ancak gerçek olmayan bir büyüme olarak adlandırmıştır. 1990'ların sonlarında Başkan Moi'nin hükümetinin altında, Kenya'nın ekonomik büyüme oranı eksi oranlardan, %2,3'e kadar çekilmiştir. 32 milyonluk nüfusun 14,4 milyonu, günlük ihtiyaç olan 2,250 kaloriyi verememektedir.

Bu durum, kıtada yaşayan halkın neden gelişme talebini bıraktığını anlaşılır kılmaktadır. Yoksulluk düzeyi kırsal bölgelerde %47'den %53'e, kentsel bölgelerde de %29'dan %49'a yükselince, Kenya hükümeti tahmini 3,5 milyon vatandaşı için açlığın önlenmesi adına yiyecek yardımına başvurmuştur. Büyüme modellerinde görülen şüphelere rağmen, uzmanlar güçlü bir şekilde inşaat sektöründe artan ekonomik faaliyetlere işaret etmektedirler. Bir eleştirmenin gözlemi "Binaların, geleceğin biyoteknik ağaçları olduğudur." Hükümet, vergi tahsilâtından GSYH'de %30 ile %40 arasında artış olduğunu kaydetmiştir. Analistlere göre rüşvetin ve suçun artmasına yönelik belirtiler, olayların da çoğalmasında anlamına gelmektedir.

Kenyalılar hükümete, kamu iktisadi teşebbüslerine (KİT) sahip olmak istediklerinin sinyallerini güçlü bir biçimde vermişlerdir. Kenya Elektrik Kurumu (KENGEN), hisselerini satışa çıkardığında yoğun talep görülmüştür. Hisse teklifi %233 oranında olmuştur. Araştırma Grubu'na göre, hisse senetlerini halka açan özel şirketlere %521'den fazla talep olmuştur. Nairobi Borsası (NSE), son aylarda Kenyalıların hisse senetlerine yönelik yatırım hareketliğine tanık olmuştur.

Nairobi Borsasındaki hisse senetlerine yatırım yapanların çoğunluğu orta sınıfta yer alan Kenyalılardır. Kenya'nın yükselen orta sınıfının %5 ile %10 arasındaki bölümü, televizyon, cep telefonu ve diğer teferruatlı bağlanma düzeyleri arasında internet erişimi gibi elektronik teçhizatlara yönelik yatırım yapmıştır. Yurt dışında yaşayan Kenyalılarla (tahmini 700 milyon dolar bağışlayan) orta sınıfın birleşmesi, ekonominin büyümesine ciddi bir katkı sağlarken, bunun yanında Çin ve Hindistan'a yönelik açılımda bulunma konusunda da önemli bir rol oynamıştır. Afrika'nın %5'lik genel ekonomik faaliyetinin artışında, Çin ve Hindistan'ın bu kıtadaki hammadde arayışlarının rolü de son derece önemlidir.

Kenya'nın Yardıma İhtiyacı Var mıdır?

Kenya'daki zengin ve fakir kesim arasındaki farklılık, ekonomik gelişmedeki olumlu göstergelere rağmen yüksek oranlarda artış göstermektedir. Yardımlar, siyasal elit kesimi, ticari kesime karşı daha da güçlendirmektedir. Yoksullukla mücadelede başarı sağlanması için, iş adamı sınıfı oluşturulmasına ve Afrika'nın sorunlarının iş olanakları çerçevesinde çözülmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Yapılacak yardımlar yerel yenilikçilerin, kendi çevrelerinin acil ihtiyaçlarını karşılamalarını daha da zorlaştıracaktır. Dış yardımlar, tüm gereksiz masraflara engel olmalı ve kendi yerlerinde, iyi birer iş çevresi geliştirecek tutarlı politikalar benimsenmelidir. Ticaret ile uğraşan nüfusun açlığa, hastalığa ve fakirliğe dair çözümler bulma konusunda daha üretken olması gerekmektedir. Kenyalılar uzun vadede kendilerini beslemeyi öğrenmedikçe, yardımlara olan güven, ülkenin ekonomik ve siyasi sisteminin düzenini bozan gıda politikası yaklaşımını kısa vadede destekleyecektir. Afrika'ya yapılan yardımlardaki artışın, bölgedeki tarımsal üretime yeterli düzeyde etkisi olmamış ve bu alandaki üretim, %27'den %10'a gerilemiştir.

Hükümet tarafından kamu sektörüne aktarılan yardımlar, Kenya'daki altyapının gelişmesinde önemli bir role sahip olmakla birlikte, bu durum aynı zamanda Afrika'daki siyasi ve ekonomik girişimciliği olumsuz yönde etkilemektedir. Sanayileşmiş ülkelerin inşaat sektörlerinin ve sanayi kuruluşlarının faaliyetleri, bölgedeki hammadde kaynaklarını sömürmeye dayalı olmuştur. Kenya'nın ülkedeki ekonomik refahın idare edilmesine yönelik sorumluluk alma korkusu, sadece dış yardımlara dayalı güçlü bir güven oluşturmasına değil, aynı zamanda ülkenin gıda sektöründe kendi kendine yeterliliğini kaybetmesine neden oluyordu. Bu durum kalkınma yardımlarının, ülkenin geçmişindeki kıtlıkların yaygın olmasından önce tercih edilen bir durumdu. Kuraklıkla ilgili olarak, bu sorundan etkilenen

kişi sayısının azaltılmasından ziyade, 1975'te 16,000 olan rakam, 2006 yılında 3,5 milyona kadar yükselmiştir.

Kenya'daki Kıtılığın Tarihçesi

Kuraklık Yılları	Etkilenen İnsan Sayısı
1975	16,000
1977	20,000
1980	40,000
1984	200,000
1992	1.5 milyon
1995–1996	1.4 milyon
1999–2000	4.4 milyon
2004–2006	3.5 milyon

Kaynak: Kenya'nın Ulusal Felaket Yönetim Politikası, 2004

Kendini besleyemeyen, kalkınmak için yol talebinde bulunmayan ülke.

Etkili yardım çoğalmasının ve pürüzlü veya etkisiz politikaların birleşmesi piyasa güçleri tarafından eğitilmiş politikalarının sürdürülebilirliği koşullu olarak temin edilmiştir. Yardımların Kenya'daki devlet kurumları üzerinde güçlü etkileri vardır, aynı zamanda onları destekler ve onları karar veren yetkililerden alır. Bu durum, dış politika hazırlanmasından ve Kenyalıların iyi politikalarından politika öğrenme sürecine el koymasından dolayı devlet kurumsal kapasitesini zayıflattı. Eğer devletin yeni miraslarından oluşan eğilimlerini, karar alma sürecini koordine edilmemiş, anlaşılır ve ayrı tutulabilir geniş bir projenin devlet ajanslarınca kontrol edilmiş faydalara çevirerek güçlendirmeselerdi, aynı zamanda yapılan yardımlar rahatlayabilirdi.

Ekonomik Entegrasyon

Kenya ve Afrika'nın uzantısının yardım fiyaskosundan kaçışı işletmelerin büyümesini güçlendirebilir. İş çevresinin gelişimi yüksek üretkenlik ve genişletilmiş piyasa için araştırmalara yol gösterecektir. Hükümet, nüfusu oluşturan kesimlerin daha üretken olmaları durumunda vergi yükünün toplumun tabanına daha uygun ve adil biçimde yayılacağını, bunun ise ülke ekonomisine olumlu yönde katkıda bulunacağı inancını taşımaktadır. Piyasaya erişim hususunda ciddi bir sorunun bulunmaması, dünya piyasası ile bütünleşme açısından büyük önem teşkil etmektedir.

Günümüzde siyasi seçkinler, Doğu Afrika Topluluğu (EAC), Batı Afrika Ekonomik Topluluğu (ECOWAS), Orta Afrika Ekonomik Topluluğu (ECCAS) ve Güney Afrika Kalkınma Topluluğu'nu (SADC) büyük ölçüde müsaade ile idare etmektedirler. Süreci hızlandırmak adına, Afrikalı insanların ve kurumların, bütünleşmiş Afrika piyasasının geleceğini şekillendirme konusunda aktif rol almaları zorunludur.

Kenya'nın uçak sektöründe faaliyet gösteren iş adamları, 1999'daki Yamoussoukro kararının uygulamalarını, bölgesel ekonomi merkezlerinin oluşturulmasını sağlamak amacıyla hızlandırmalıdır. Yamoussoukro kararı, kıta içerisinde liberalleştirmeyi, seferlerindeki sıklık ve fiyatlandırma Afrika hava taşımacılığını teşvik etmiştir. Hava bağlantısının stratejik bir adım çerçevesinde geliştirilmesi maliyeti azaltacak, bu durum karayolu ve demiryolu şebekelerine de yansıtacaktır. Bu doğrultuda, Doğu Afrika'da bulunan 382 havaalanı genişletilmeli ve yalnızca girişimci turizm amaçları doğrultusunda yararlanılmamalı aynı zamanda bölgesel ticareti geliştirmek için kargo merkezleri olarak da hizmet verilmelidir. Artan hava bağlantısı ve gümrüklerdeki gecikmelere ilişkin sorunların azaltılması, Kenyalılar ve Afrikalılar açısından ekonomik faaliyetleri ve refahı arttıracaktır. Bütünleşme konusundaki görüşmelerde ve uluslararası ticaretle ilgili müzakerelerde Kenyalı ve Afrikalı devlet memurlarına karar alma süreçlerinde zaman kazandırmasına vesile olacaktır. Aynı zamanda bu durum, farklılaşmada ve uzmanlaşmada da gelişmeyi sağlayacaktır. Çünkü her bir coğrafi bölge ile birlikte işletmeler de birbirleriyle kaynaşma çabası içerisine girecekler veya komşu ülkelerin iyi olduğu endüstri alanından çekileceklerdir. Örneğin Kenya, Batı Afrika'dan pamuk ithal edilmesine yönelik bir karar alabilir, kumaş imalatında uzmanlaşabilir ve pamuk üretiminden vazgeçilerek artan nüfus diğer sektörlere yönlendirilebilir.

Sonuç

Kenya’da refah içinde bir geleceğin sağlanması için siyasetçiler tarafından tanımlandığı gibi ekonomik politikalar, iş adamlarını desteklemeli ve buna odaklanarak, ülke pazarı Afrika’nın diğer bölgelerine ve dış dünyaya açılmalıdır. Tutarlı ekonomik politikalar, dış yardımlara güvenden daha çok genişletilmiş vergilendirme temeline yol gösterecektir. Kırsal kesimin; uzun vadeli planlama yapmasına olanak sağlamak, etkin tarımsal uygulamalarda yer almasına ve kendi ürünlerine değer biçme hususunda araştırma yapması adına “işletme düşüncesine” ihtiyacı vardır. Kenya, Afrika’nın zengin kaynaklarından, bölgenin menfaatleri doğrultusunda yararlanmak isteyen iş adamları için eşsiz bir gelişim merkezi konumundadır. Doğal kaynak zengini olan kıta; Güney, Doğu, Batı, Orta ve Kuzey Afrika’da bölgesel merkezlerin ekonomik etkinliklerine acilen ihtiyaç duymaktadır. Bu durumda kıta ekonomisinin, yardım ve hammadde ihracatında güven duyulan bir ekonomiye dönüşmesine yardımcı olacaktır.

Dış yardım endüstrisini ölçülü bir biçimde küçültme yöntemi, Kenya ve Afrika’nın kendi insanların kabiliyetlerini fark etmeleri açısından en uygun yöntemdir. Dış yardım, fakir ülkelerde ekonomik bağımsızlıktan yoksun olmaya neden olan önemli bir yardım türü olarak tanımlanmaktadır. Yoksul ülkeler, Kenya’da ve Afrika’da ne olup bittiğine ilişkin ilgisiz davranan ve kendilerine ait ilgi alanları olan varlıklı milletlerden talimat almaları hususunda zorlanıyorlardı. William Easterly’nin son Fraser raporunda dikkat çektiği gibi, “Berlin Duvarının yerine, bizim de arkasında fakir ulusların, yoksulluktan kurtulmada ortak planlara kadar başarılı olmak zorunda oldukları “Yardım Duvarı” bulunmaktadır. Afrika kıtasındaki ekonomik gelişmenin anahtarı kesinlikle bölge insanıdır. Kendi sorunlarını çözmek amacıyla kendilerine ait Afrika için çözümler bulma konusunda özgür olmak kesinlikle refah içinde yaşanan yerdir.

Afrikalı ülkeler nezdinde kaydedilmiş %5’lik ekonomik büyüme, gelişen güçler tarafından Afrika’nın hammaddelerine yeniden duyulan ilgiye ve Afrika piyasasında bütünleşmeye yönelik olarak yapılan araştırmalara bağlanabilir. Afrika ekonomisinin refaha dayalı geleceği şu şekilde başarılı olabilir:

- 1- Mevcut güçler (ABD ve Avrupa) ve Yükselen güçler (Çin, Hindistan, Brezilya); gibi her iki kategoride yer alan devletler, Afrika’nın kaynakları için birbirleri ile yarış halindedirler. Şüphesiz söz konusu yarışta Afrika’nın zenginliklerindeki göstergelerin

önemli rolü bulunmaktadır. Yerel ve dış yatırımcılar açısından muhakkak Afrikalıların kendi hammaddelerini zenginliğe dönüştürebilmelerine imkân verebilmeleri hususunda teşvik edilmeleri gerekmektedir. Dış yatırımlara odaklanmak, stratejik olarak sırasıyla kıtada üreticilerin istenilen neticenin alınması için gerekli olan sayıyı kurmaları adına yapılmıştır. Afrika, üretim ve tüketimde altyapısının büyümesini kolaylaştırmak adına kendisini maddi ve hukuki olarak geliştirmeye ihtiyaç duymaktadır. Yasal reformlar, elverişli bir biçimde sözleşmelerin yerine getirilebilmesini ve uyuşmazlıkların çözümünü garanti etmelidir.

- 2- Devletten devlete yardım; üretken imalata, tarım ve hizmet endüstrisine karşı hükümet endüstrisini ekonomik gelişim amacıyla teşvik etmektedir. Her Afrikalı bireyin kendilerini etkileyen sorunlarının nedenlerini, devletin veya uluslararası kuruluşların onlar için öngördüğü çözümleri beklemeden bulmada sorumluluk almalarını kaçınılmaz kılmaktadır.
- 3- Afrika'nın ilerleme kat etmesi için kendine güven ve davranışların değişimi gereklidir. Güven yoksunluğu yalnızca refaha dayalı bir ortam oluşturmada uzlaşma sağlamayı değil, aynı zamanda risk alımını da sınırlamakta ve insanlara birbirlerine kenetlenmeleri doğrultusunda yol göstermektedir. Afrika'nın gelişimi için insanların acilen en az kullanılan rotaları araştırmaları gerekmektedir.
- 4- Afrikalılar muhakkak Afrika içi ticareti, düşük seviyedeki üretimi ve tüketimi uluslararası piyasaya girmek için adım atıyormuş gibi desteklemeye teşvik etmelidirler. Küresel ekonomiye uyum sağlamak doğrultusunda, Afrikalı ülkelerin sınırlarını, kendi piyasa ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yine Afrikalı girişimcilere açmaları gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Ayittey, George B. N. (1998) *Africa In Chaos*, St. Martin's Press; New York

Davidson, B. (1991 edition) *Africa in History*, Phoenix Press; London

Gwartney J., Robert Lawson (2006) *Economic Freedom of the World – 2006 Annual Report*, The Fraser Institute: Vancouver

Hancock, Graham (2001), *Lords of Poverty*, Camerapix Publishers International; Nairobi

Martin, Phyllis M. and Patrick O'Meara, eds. (1995) *Africa*. 3rd ed. Indiana University Press; Bloomington

Morris, J. (Ed) (2002) *Sustainable Development: Promoting Progress or Perpetuating Poverty?* Profile Books Ltd; London

Powelson, John P. (1994), *Centuries of Economic Endeavor*, University of Michigan Press; Ann Arbor

OECD (2005), *African Economic Outlook*, Development Centre; Paris.

Reisen, Helmut (2004), "Funding the Fight against Global Poverty", in OECD Observer No.244, September 2004

United Nations Development Programme-*Human Development Indicators 2002*

(<http://hdr.undp.org/reports/global/2002/en/indicator.cfm?File=index-indicators.html>)

Van De Walle, Nicolas (2001), *African Economies and the politics of Permanent Crisis, 1979–1999*, Cambridge University Press; Cape Town

World Bank, *World Development Indicators 2001*, Washington

www.alertnet.org/db/crisisprofiles/KE_HUN.htm?v=at_a_glance December 4, 2006

www.dfid.gov.uk November 16, 2006

<http://www.dtm.gov.tr/ihr/English/trade/regime.htm> November 24, 2006

www.earthtrends.wri.org/pdf_library/country_profiles/agr_cou_404.pdf December 4, 2006

www.idrc.ca/es/ev- December 4, 2

http://www.oecdobserver.org/news/fullstory.php/aid/1618/Africa%92s_economy:_Aid_and_growth_.html

<http://www.principalvoices.com/2006/economy/your.voice.kofi.dakwa.html> December 1, 2006

www.state.gov/r/pa/ei/bgn November 16, 2006

<http://en.wikipedia.org/wiki> November 16, 2006

www.worldvision.org November 16, 2006

http://www.viewswire.com/index.asp?layout=VWArticleVW3&article_i 21st November
2006